

El millor Cusachs, el de sempre

La mostra de 33 bustos de Cusachs és la darrera exposició de l'escultor mataroní

El nom de Manuel Cusachs és realment conegut a Mataró, la seva ciutat natal. Però els límits de la capital maresmenca no són una barrera per a aquest geni de l'art. Travessa fronteres, i, allà on vagi, tothom sap qui és: un artista dels grans, un talent amb caràcter propi, un fabricant de bellesa. Les seves obres tenen personalitat i, sens dubte, la signatura i l'estampa de l'escultor que els ha donat, literalment, vida. Reneix en cada una de les seves escultures, deixant despullada una part de si mateix. I la millor de les nuses és Cusachs en cos i ànima: la darrera exposició que ha regalat a qui volgués mirar.

UN REPORTATGE DE LAURA ARIAS I FOTOS DE XÈNIA SOLA

L'interior de Manuel Cusachs és com un armari blanc: mai se sap què pot amagar. És un espai infinit ple de bellesa i energia. I d'aquí, precisament, ha nascut el seu darrer espetec de bellesa. Més aviat, ha anat naixent... Perquè L'Armari Blanc, la darrera exposició de Cusachs, s'ha anat gestant durant anys. Tot va començar l'any 1974, quan l'escultor mataroní va fer un retrat de l'escriptor Joaquim Casas. "El vaig retratar per voluntat pròpia i com

a culte a l'amistat", confessa l'escultor. Però Casas no és l'únic que va ser retratat amb aquesta finalitat. De fet, la màgia d'aquesta nova mostra de talent és la dolça entrega als altres: "Aquesta exposició no és res més que el culte a l'amistat i a l'admiració tant de persones importants com d'amics", explica l'escultor. És el resultat de 31 anys de feina, de conèixer personatges, i de retrobar-se amb amics, d'enriquidores converses i de moments

especials. Tot sintetitzat, interioritzat i, finalment, expressat en forma d'escultura. Almenys, així ho expliquen els 33 rostres silenciosos que contempen el seu propi espectacle.

En L'Armari Blanc s'hi donen cita artistes i personatges ben coneguts de totes les disciplines: el poeta Miquel Martí i Pol, l'escriptor, periodista i crític literari Baltasar Porcel, l'actor i director teatral Josep Maria Flotats, el cantant Raimon, el fillol Joan Coromines o l'actriu Llol Bertran, per citar-ne tant sols alguns. Totes les obres presents en aquesta especial trobada s'han anat realitzant de forma intermitent. "Quan tenia la sort de poder-me aproximar a alguna d'aquestes persones i accedien a que els fes el retrat, ho feia", puntualitza el creador dels bustos. En un principi es tractava d'obres aïllades destinades a esdevenir un homenatge propi i personal d'en Manuel Cusachs. "Quan en tenia mitja dotzena de fets, se'm va ocórrer fer una col·lecció que jo en deia de persones estimades i admirades", manifesta l'escultor. Les persones retratades anaven augmentant el seu nombre fins arribar a 33. Aquesta

CONTINUA A LA PÀGINA SEGÜENT

L'armari blanc simbolitza el món interior de l'escultor partint d'un armari blanc real

CONTINUA DE LA PÀGINA ANTERIOR

xifra no és casualitat. Va ser triada expressament per Cusachs. El seu significat és especial per l'escultor: "És un número que m'agrada, és un número rodó i vaig néixer l'any 33", raona l'artista.

Així doncs, l'exposició dels 33 bustos es va anar realitzant amb paciència, amb amor i amb gust. L'únic que no tenia era data de termini. Cusachs donava forma al bronze quan tenia l'ocasió, gaudint amb cada pas que executava. Amb tranquil·litat, la data ja arribaria quan fos el moment. Qui sap si això és part de l'encant amagat als ulls dels personatges retratats... No va ser fins l'any 2005 que es va haver d'afanyar a acabar les darreres peces. "Vaig voler dir prou perquè no volia anar-ho allargant més", confessa el creador del retrats. D'aquesta manera va concloure la seva col·lecció que han pogut veure els barcelonins i els habitants de Mataró durant més d'un mes, respectivament. Cal dir que algunes de les obres exposades són propietat de l'escultor. Però moltes altres són possessió dels seus símilis reals. Es fa evident, doncs, la complicació que comporta recopilar tots els bustos, preguntant, pràcticament, casa per casa. A partir del 10 de febrer, data en què s'acaba la mostra, les obres d'art aniran tornant als seus amos i la col·lecció quedarà, de nou, escampada per arreu.

Recordant cada moment, cada personatge i cada situació, Cusachs destaca el personatge més difícil de retratar, no pas per complicacions de caire escultòric, sinó més aviat personal: "El poeta Salvador Espriu no es deixava retratar. Va dir que ell no tenia voluntat de patum i que em treïés del cap fer-li un retrat. Jo havia iniciat els primers dibuixos i alguna escultura basada sobre les poesies d'un dels seus llibres, El Caminant i el Mur, i això el deuria convèncer", raona l'escultor. Finalment, l'any 80 el poeta arenenc va esdevenir de bronze. Per contra, el retrat més fàcil, el que sorgí amb major espontaneïtat, va ser el bust de Josep Pla. "L'admirava molt. Tenia una expressivitat extraordinària. En el món del retrat hi ha un fet una mica esotèric que és l'aproximació. No saps per què, és un misteri: estàs dibuixant a una persona i hi ha una penetració, una emotivitat entre tots dos que facilita la feina", explica Cusachs, que afegeix que anava "com un

deixeble que escolta el seu mestre". Així, un a un, des de l'any 74, fins el 2005, començant per Joaquim Casas i conclouent amb el cantant Raimon, Cusachs ha tornat a fer una mostra de la seva peculiar i admirable habilitat per a fer del bronze una meravella.

Anomenar l'innomenable

Una exposició d'allò més interessant en la que hi ha gravades les mans de l'escultor a través dels anys, però també la seva ànima. Un conjunt d'obres tan exquisides no podia, per menys, tenir un nom digne. Cusachs va buscar i rebuscar, pensar i repensar. En un primer moment, la mostra d'art s'havia d'anomenar "33 persones estimades i admirades". Però alguna cosa no acabava d'encaixar... L'escultor va seguir cercant. La següent proposta era "33 catalans". "Aquest títol emmig agradava però, tenint en compte que hi

L'Armari Blanc

És una exposició que consta de 33 bustos de personatges emblemàtics dels Països Catalans. L'Ateneu Caixa Laietana acull, amb gust, aquesta mostra d'art i delicadesa des del 20 de desembre. Es podrà visitar fins el 10 de febrer.

ha valencians, mallorquins, un poeta de la Catalunya Nord i andorrans, tampoc era massa escaient", afirma l'escultor. Els noms se succeïen sense èxit. Fins que en el moment menys esperat va aparèixer la idea més imprevisible: ja no calia pensar més. "A vegades les idees venen de cop. Així doncs... L'armari Blanc", explica Manuel Cusachs. Tanmateix, L'armari Blanc existeix i, actualment, està a casa de l'escultor, heretat de la seva mare i

Es pot veure la mà de Cusachs dibuixant els rostres

fet per un besavi de l'artista. "Aquest armari estava col·locat a la sortida de la meua habitació i cada dia passava pel seu costat. Era blanc. A dins hi havia de tot i, de petit, tenia la sensació que quan hi havia una novetat a casa sortia de l'armari blanc", rememora el sublim escultor. Així mateix, l'artista afegeix que tots els personatges han sortit de la seva intenció de retratar-los, del seu armari blanc. "La simbologia seria l'armari físic de quan era petit, i l'armari blanc del meu interior", sentència Cusachs.

Es fa palès, definitivament i sense cap opció al dubte, que l'escultor ha deixat al descobert les seves il·lusions, arrossegant l'espectador a l'abisme de sensacions que ocasiona l'excel·lent mostra de sensibilitat. L'únic que pot fer el visitant és observar, admirar-se i deixar-se portar, sense por a restar bocabadat.

Cusachs: escultor, pare i espòs

Manuel Cusachs és una persona estimada i admirada a Mataró i també arreu de Catalunya. Però sobretot, a casa seva. La seva família sempre li ha donat suport, l'ha ajudat en tot el possible. Fins i tot el seu fill Manel, gran seguidor de l'obra del seu pare, ha contribuït en aquesta exquisida entrega de L'Armari Blanc. Ell és realitzador de documentals i cinema i va tenir una idea molt escaient i original que complementaria perfectament els 33 bustos. "Volia fer un documental mut en el que senzillament es veiés la perspectiva del que veu l'artista", explica Cusachs fill. Tant és així, que, en un racó de la sala d'exposicions, hi ha una pantalla que mostra la mà de l'artista, enfocada en picat, des de dalt. La mà esbossa, traça, perfila amb una exactitud minimalista fins a donar forma als dibuixos. El resultat són els models utilitzats per fer les escultures. "El meu pare no volia fer-ho, però el vaig animar. L'anècdota és que no va haver de repetir cap dibuix. Té un gran domini del retrat", explica, orgullós, el fill de l'artista.

Aquestes imatges en moviment contrasten amb la immobilitat dels rostres congregats en perfecta harmonia. Destaquen la delicadesa i l'experiència amb què Cusachs crea, del no res, la magna però alhora subtil bellesa.

La Maria Teresa Colomer, esposa i mare dels fills que comparteix amb Cusachs, és testimoni dels esforços i les hores

33 retrats de bronze

Les escultures estan fetes amb bronze, material que Cusachs domina a la perfecció. Són reproduccions fidels de la realitat que no deixen oblidar el característic estil de l'escultor mataroní.

invertides en L'Armari Blanc. Per això, la satisfacció de veure tots els bustos reunits és, també, mútua. "Em fa molta il·lusió perquè aquesta exposició és part de la nostra vida. Són unes vivències que hem tingut durant molts anys amb diverses persones", expressa la dona que ha estat sempre al costat de l'escultor.

Des del taller d'Òrrius, on treballa, Cusachs ha donat forma a moltíssimes

obres. Totes singulars, però amb trets que les uneixen: germanes d'un mateix pare creador. I cap d'elles ha passat per alt. La genialitat d'allò que sorgeix de les mans de l'escultor mataroní ha sigut mencionada en diverses ocasions. Premis, reconeixements, citacions, llibres... Les màximes condecoracions per a aquest artista de gran talent i renom. Per anomenar alguns dels guardons més destacats, no poden ser obviades la Creu de Sant Jordi ni el recent nomenament com a membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. El cert és que Cusachs sorprèn amb cada nova aparició. Deleix amb cadascuna de les seves escultures. Encanta amb la seva impertorbable lleialtat. És aquesta, doncs, una exposició de visita obligada, especialment per aquells que gaudeixin amb la feina ben feta.